

ZAMIAST WSTĘPU

Przekazywana do rąk Czytelniczek i Czytelników antologia tekstów pomyślana została jako wydawnictwo okolicznościowe, przygotowane w ramach obchodów Jubileuszu 50-lecia Instytutu Kulturoznawstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Przypomnijmy tu krótko, że zakładana w 1976 r. jednostka w strukturze akademickiej początkowo była umiejscowiona na Wydziale Historycznym, do Wydziału Nauk Społecznych dołączyła w 1985 r. (choć na sam Kampus Ogrody, jak brzmi dziś jego oficjalna nazwa, znacznie wcześniej – już w 1977 r.), by ostatecznie – po restrukturyzacji Uniwersytetu w związku z ministerialnym układem dyscyplin naukowych – wejść w skład nowego Wydziału Antropologii i Kulturoznawstwa (2019). Losy Instytutu były zatem burzliwe, ale przez pół wieku trwał on niezmiennie w ramach swych badawczych i dydaktycznych założeń, jednocześnie zmieniając się zgodnie z przeobrażeniami samej humanistyki i potrzeb nowych pokoleń osób studiujących.

Jakie były owe początkowe założenia? Otóż Instytut Kulturoznawstwa miał zasadniczo realizować dwa naukowe cele: rozwijać badania nad kulturą w zakresie metodologii i metod kulturoznawczych (opartych na unikatowej w skali światowej teorii kultury Jerzego Kmity) oraz dostarczać kompetentnej kadry kultury, promując działania w obszarze animacji kultury (co proponowali Walerian Sobisiak i Krzysztof Kostyrko). Był to zatem wyjątkowy profil w ówczesnej Polsce, łączący teorię i filozofię kultury z ich praktycznym wykorzystaniem w rzeczywistości kulturowej. W ujęciu Jerzego Kmity zadaniem

kulturoznawstwa jako swoistej metanauki nie było „ustalanie norm postępowania badawczego [...], ale odtwarzanie tych norm, dyrektyw i założeń, które faktycznie sterują badaniami naukowymi”¹. Ten nurt myślenia odcisnął istotne piętno na poznańskim kulturoznawstwie, ale stopniowo ustępował nowym inspiracjom badawczym, szkołom, orientacjom i studiom. Z samej teorii kultury wędrował do badań nad obszarami praktyk: literackiej, sztuk plastycznych, teatru czy filmu.

Nasz tom jubileuszowy nie ma wyłącznie charakteru wspomnieniowego. Nie rekonstruujemy historii Instytutu i jego kolejnych przeobrażeń strukturalnych (cały czas możemy tu sięgać do aktualnej w tym zakresie książki powstałej z okazji 40-lecia: *Kultura do poznania. Kultura do tworzenia*²). Zebrane w niniejszej antologii teksty zostały napisane przez kilka pokoleń poznańskich kulturoznawczyń i kulturoznawców. Są tu artykuły inicjatorów kierunku, a także – jako komentarze – ich uczennic i uczniów. To międzygeneracyjny dialog, a także ukazanie ewolucji sposobów myślenia o kulturze i języków wypowiedzi naukowej.

Wiele z przypominanych w tym tomie tekstów po raz pierwszy ukazywało się w trudno dostępnych periodykach, publikowanych (jak to bywało w obiegu akademickim) w małych nakładach i na słabej jakości papierze. Z tego też względu uznaliśmy, że ich współczesna (także cyfrowa) dostępność będzie ważna dla dzisiejszych odbiorców zarówno w kontekście badawczym, jak i dydaktycznym. Dopisane komentarze wyjaśniają (lub raczej: starają się zrozumieć) oryginalny koncept badawczy, ale także zestawiają go z aktualnymi nurtami myślenia, wskazując na kierunek rozwoju refleksji kulturoznawczej.

¹ J. Kmita, *Z metodologicznych problemów interpretacji humanistycznej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1971, s. 16.

² M. Michałowska, J. Ostrowska (red.), *Kultura do poznania. Kultura do tworzenia*, Fundacja Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu, Poznań 2016. Publikacja dostępna jest także w wersji cyfrowej: <https://kulturoznawstwo.amu.edu.pl/publikacje/kultura-do-poznania-kultura-do-tworzenia/>. Zachęcamy również do obejrzenia filmu zrealizowanego na potrzeby prezentacji Instytutu w ramach nowej struktury wydziałowej: <https://www.youtube.com/watch?v=kN1qNGuYCzk>.

Nie wszystkie teksty mają charakter „kanoniczny”, czasem powstawały one na marginesie głównej myśli Auterek i Autorów. W nowym odczytaniu – jesteśmy o tym przekonani – nieoczekiwanie rozbłyskują na nowo. W namyśle naszych Nauczycielek i Nauczycieli wielokrotnie odnajdujemy zapowiedź obserwowanych obecnie zmian kulturowych. W tej eksplikacji teorii pobrzmiewa echo emocji, poczucia przynależności do społeczności poznających kulturoznawców, przyjaźni i szacunku, które wobec Nich odczuwamy.

Maciej Kijko
Rafał Koschany
Marianna Michałowska
Jacek Zygorowicz